

V R T E C.



Časopis s podobami za slovensko mladino.

:: S prilogo „Angelček“. ::

Štev. 3.

V Ljubljani, dne 1. marca 1911.

Leto 41.

Moja sobica.

Tihotna moja sobica
se zdi mi samostan.
Brez šuma, hruma tu živim
samotno dannadan.

Na steni sličica visi,
Device blažene,
milote sijajo z oči
ji neizražene.

Pred njo najprvo zažari
jutranji solnce žar,
in dan jo ves obseva mi
kot svečica oltar.

Ko v prsih zvonček še vesti
mi zadoni glasan,
se zdi mi moja sobica
kot tihi samostan.

Fr.

Hrepenenje.

Lahno, prav nalahno
tihi gaj drhti,
pa tako skrivnostno,
pa tako radostno,
kakor da tam v dalji
maj se že budi. —

Jaz pa slušam pesem,
ki šusti jo gaj,
in sreče drhti mi,
v daljo hrepeni mi,
da mi tihe sreče
da dobrotni maj. —

Vekomir.

„Miška.“



Velik sneg je padel tisto leto pri nas, tako velik, da enakega ne pomnijo niti sosedov stric Martin, ki so stari že čez osemdeset let in so že nekaj videli in izkusili na svetu. Snežilo je par dni kar zaporedoma. Naša vasica tam gori pod visokim Mangartom je bila vsa zametena in zadelana s snegom. Železnica ni vozila tam doli pod vasjo, pošte nismo dobili od nikoder — bili smo, kot bi bili odrezani od vsega sveta.

Ej, nič ni bilo tedaj za naše malčke in malice. V šolo niso mogli, da, celo iz hiše ne. In naši malčki se tako vesele snega, da se morejo kepati, delati si snežene može ali se malo povaljati po mehkem snegu. Ali tiste dni so le kukali pri oknih iz zakurjenih sob in želeli vun v sneg...

In koliko so trpele uboge ptičice! V veže so letale iskat si hrane, nič se niso bale. Pa koliko so trpele divje živali, zajci, srne in koze! Iz visokih planin, kjer je njih dom, so prišle do naše vasi, iskat si živeža.

V tistih dneh so našli neko jutro Juvanov atej srno pred vežo. Revica je vsa obnemogla ležala pred hišo. Nikamor ni mogla, tako je bila utrujena in lačna. Proseče je uprla svoje bistre oči v Juvanovega ateja, ko so zjutraj stopili na prag; tako proseče jih je gledala in zaupno, kot bi bila že kdove kolikokrat pri Juvanovih. S svojim zaupnim pogledom jih je prosila hrane. In Juvanovemu ateju se je zasmilila uboga živalca, prijeli so jo in jo odpeljali v hišo.

O koliko veselja je bilo to Juvanovemu Janezku in Maksu! Kar naenkrat sta bila oba iz gorkih postelj pri ubogi srnici. Vsak jo je hotel imeti zase. Mamica pa jima je morala kar mogoče hitro pripraviti obleko.

Toda Juvanov atej so stopili v čumnato ter so prinesli v skledici mleka. Kako se ga je razveselila drobna živalca! Kar naenkrat ji je izginilo v lačnem želodčku. In srnica je s svojimi bistrimi očmi pogledala ateja, pogledala je Janezka in Maksa — mamica je odšla v vežo — kot bi se bila zahvaljevala.

„Srna ostane čez zimo pri nas,“ so rekli Juvanov atej. „Pripraviti ji je treba prostor.“

Tam zunaj v veži pod stopnicami je bil primeren kotiček. Janezek in Maks sta odhitela po mehko mrvico, atej pa so poiskali pod streho star jerbas ter so ga prinesli doli. Hitro je bila mehka posteljica za srnico pripravljena. Janezek in Maks sta pripeljala srno iz hiše ter jo položila na udobno postelj.

Nič se ni bala uboga srna, rada je odšla na svoje novo ležišče, ki so ga ji tako lepo priredili. Janezek je pa še tekel k mamici s skledico, da mu še dajo mleka za srno. Postavil ga je pred njeno ležišče.

Oj, to jima je bilo veselja tisti dan! Na ves sneg sta pozabila Janezek in Maks. Le srnico sta hodila gledat, kako lepo leži pod stopnicami. Pri našala sta ji krompirja, repe, pese in korenja. Razrezovala sta vse to ter

dajala srni. In srna jima je jemala iz rok — od začetka bolj počasi in nezaupno, ali pozneje pa rada.

Tako sta jo krmila dečka prvi, drugi, tretji dan in vse druge dni. Srna se je počasi popolnoma privadila novega domovanja. Prve dni je niso izpustili nič iz veže, ali pozneje je smela iti tudi pred vežo, okrog hiše. Atej so ji privezali okrog vrata mal zvonček — in srna je skakala po veži, prišla je v hišo in hodila je okrog hiše, kjer so odmetali sneg, ter je zvončkala s svojim drobnim zvončkom.

„No, Janezek in Maks sta tisto zimo res popolnoma pozabila na sneg tam zunaj. Nič ju niso več zanimali sneženi možje in snežena kolesa — sneženi možje z velikimi pipami so samevali zunaj na trati — Janezek in Maks sta le živela za svojo srnico. Ta je bila njiju veselje. Hvala Bogu, da jima ni bilo še treba hoditi v šolo — bila sta še premlada. Kaj bi bile pač rekle knjige; gotovo bi se bile jokale na polici, v šoli bi bili pa učitelj hudi, prav zelo hudi.

In tako je lahko bila Janezku in Maksu edina skrb: srna — od ranega jutra do pozne noči.

Pa so prišli tudi sosedovi otroci gledat srno, ko so enkrat zvedeli, ter se veselili z njo. A zvedeli so kaj hitro. Janezek se je že precej prvi dan zmuznil k sosedovim, čeprav je bil tako visok sneg, in jim je povedal:

„Srno imamo pri nas; sama je prišla; pa pod stopnicami v veži leži.“

In prišli so še drugi malčki in malice iz cele vasi — saj je šlo kot iskra od ust do ust naših otročičev:

„Pri Juvanovih imajo pa srno, pa zvonček ima!“

In tako so hodili vaški otroci gledat srno k Juvanovim in se igrali z njo.

Pa srnica se tudi bala ni več. Veselo in radostno je skakljala po veži in sobi ter pred hišo — bilo je, kot bi bila zrastle pri Juvanovih in nikdar ne tam v zelenem gozdu.

Ko sta Janezek in Maks zajtrkovala ali kosila ali večerjela, je bila srna poleg in je jedla z njima — ali bolje, dajala sta ji sama. In zvečer — preden sta šla spat — sta morala prej še srno dejati spat. Srna je bilo njiju veselje in up bila jima je vse.

In zbrali so se nekega dne otroci pri Juvanovih v hiši, in srna je bila tudi pri njih. Pa so se posvetovale bistre glavice, kako naj imenujejo srnico. Pa so se zedinile bistre glavice ter jo imenovala „Miško“.

To je bil halo in hopsasa tisti dan. Tekali so po sobi, lovili se — ali „Miška“ jih je motrila s svojimi živimi očki ter zvončkala.

In odtedaj je bil po vasi med malčki samo en glas „Juvanova Miška“, pa „Juvanova Miška“.

* * *

Pa prišla je mila pomlad v našo vasico pod visokim Mangartom. Sneg se je jel solziti od dne do dne močnejše — in nekega dne je izginil. Tam v skalnatih gorah se je še upiral gorkemu solnčecu, ali bežati je moral

tudi od ondod. Skril se je pred toplim solncem v skrite gorske kotline, kjer se je zdel varen pred žarkim solncem, da pričaka zopetne zime.

In zazelenele so trate, zazeleneli so gozdovi. Zapele so pisane ptičke po zelenih vejicah, zapele so pesmi radosti veseli pomladi.

In „Miška“ je hodila na zeleno trato, trgala malko svežo travico, skakljala venomer in hitela vsevprek. Prav nič se ni utrudila. In Janezek in Maks sta hitela za njo in jo klicala:

„Miška, Miška!“

In „Miška“ je tekala in tekala.

„Če je zašla kam dalje,“ joj, zajokala sta Janezek in Maks, oba naenkrat.

„Ata, mama, „Miška“ bo ušla, „Miška“ bo ušla!“

Ali „Miška“ ni ušla; pritekla je vsakrat nazaj k Janezku in Maksu. In Janezek in Maks sta jo božala in nagovarjala in bila vesela.

Ali zgodilo se je nekega dne — „Miška,“ se je ozrla na zelene planine, skočila je enkrat, dvakrat in kot bi pihnil — ni je bilo nikjer.

Janezek in Maks pa sta zajokala, klicala „Miško“, klicala ateja in mamico. Prišla sta atej in mamica ali „Miške“ ni hotelo biti od nikoder. Tolažila sta ju atej in mamica, da „Miška“ še pride, gotovo pride.

Pa prišla je tiha nočka — „Miške“ ni bilo. Minila je noč in minul je dan — a „Miške“ od nikoder. Janezek in Maks sta jo iskala vsepovsod okrog hiše ter jo klicala — ali vse zaman. „Miška“ ni prišla od nikoder več.

Pa so rekli atej:

„Stožilo se je „Miški“ po tihih gozdovih in zelenih planinah, k svojim sestricam je šla čez poletje, ali na zimo pa zopet pride k nam.

Potolažila sta se malko Janezek in Maks, da „Miška“ zopet pride pozimi. Ali pozabiti je nista mogla vse leto ne.

Minula je ljuba pomlad, prešlo je vroče poletje, jesen je obdarila našo vasico s svojimi zlatimi darovi — in zopet je nastopila bela zima s svojim zimskim veseljem za malčke in malice.

Janezek in Maks pa sta izgubila upanje, da „Miška“ še kdaj pride, ker je ni bilo do sedaj, čeravno je že ležal visok sneg po planinah in dolinah.

Bilo je nekega večera. Juvanovi so sedeli pri večerji. Ali kar naenkrat zazvoni pod oknom zvonček, tako milo in ljubo.

„Ata, „Miška“ „Miška“ je!“ vzklikneta oba naenkrat, Janezek in Maks.

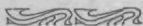
In ata vzamejo svetiljko ter gredo posvetit. In glej, komaj odprejo vežna vrata — skoči srna v vežo in hajdi naravnost v sobo. O „Miška“ je bila, „Miška“! Ni pozabila dobrotnega Juvanovega doma; vedela je, kje je bila lansko leto tako gostoljubno sprejeta, — in prišla je zopet letos, ko leži v planinah in dolinah mrzel sneg, a pri Juvanovih je doma gostoljubje.

O veselja in sreče! Janezek in Maks nista mogla nič več večerjati, dasi sta bila prej tako lačna, da sta komaj čakala večerje. Ali zdaj je bila lakota proč.

„Miška, Miška!“ sta klicala. In „Miška“ je prišla k mizi kot takrat lansko leto. Dobila je mleka celo skledico — Janezek sam je tekkel ponje.

Atej pa so morali iti po jerbas pod streho; prinesli so tudi mrve, da bo mogla „Miška“ zopet spavati sladko.

In z „Miško“ je prišlo novo veselje za Janezka in Maksa in za druge naše otročiče; za vso dolgo zimo je prišlo ... *Joško Čopov.*



Zajček.



ribarjev Polde je imel zajčka. Kupil ga je pri Dragarjevih za Svibnom. Čisto bel je bil kakor mleko in se je bal.

Polde ga je dejal v hlev.

„Skači, malček!“

Zajček je skakljal pod živino in prišel je do konjev.

„Beži! Da te ne brcneta!“

Polde je zakričal, zbal se je za zajčkovo življenje.

„Beži!“

Toda zajček ni poslušal Poldeta. Tekel je vedno naprej — hop! hop! — okrog konjevih nog, postal je zopet malo in zamigal z ušesi.

„Beži!“

Zakričal je Polde. Prijel je bil zajčka in bi ga bil spravil na varno! toda tudi sam se je bal konjev.

Zajček je skakljal vedno naprej in naprej — dotaknil se je konjeve noge. Konj je dvignil nogo, ozrl se z velikimi očmi v tla in je zapazil zajčka. — „Beži!“ je prosil Polde in je šel na prag.

Trenutek pozneje je zajčalo — konj je pohodil zajčka. — Mrtev je ležal zajček na tleh; iz oči mu je curljala kri, leva noga je bila zdrobljena.

„Zajček neubogljivi!“

Polde ga je pobral in nesel v izbo.

„Mama! Mrtev!“ —

Vrgel ga je na tla; tako je ležal, zmečkan na tleh in ni se ganil.

„Nesi ga mucu!“

Polde je vstal, prijel je zajčka za ušesa in ga je nesel vunkaj.

Tiho se je pritihotapil muc, veselo so mu zrle žarke oči.

„Vidiš?“

Dvignil je Polde zajčka v zrak in ga zazibal semintja.

„Ti diši? Kaj?“

Muc se je postavil na zadnji nogi in je zrl na mrtvega zajčka.

„Hop!“

Polde je zagnal zajčka daleč od sebe; muc je pa stekel in je imel kmalu zajčka v krempljih.

Tako je koristil ubogi zajček s svojo mastjo lačnemu mucu, a je napravil veliko žalost malemu Poldetu. *Cvetomirski.*

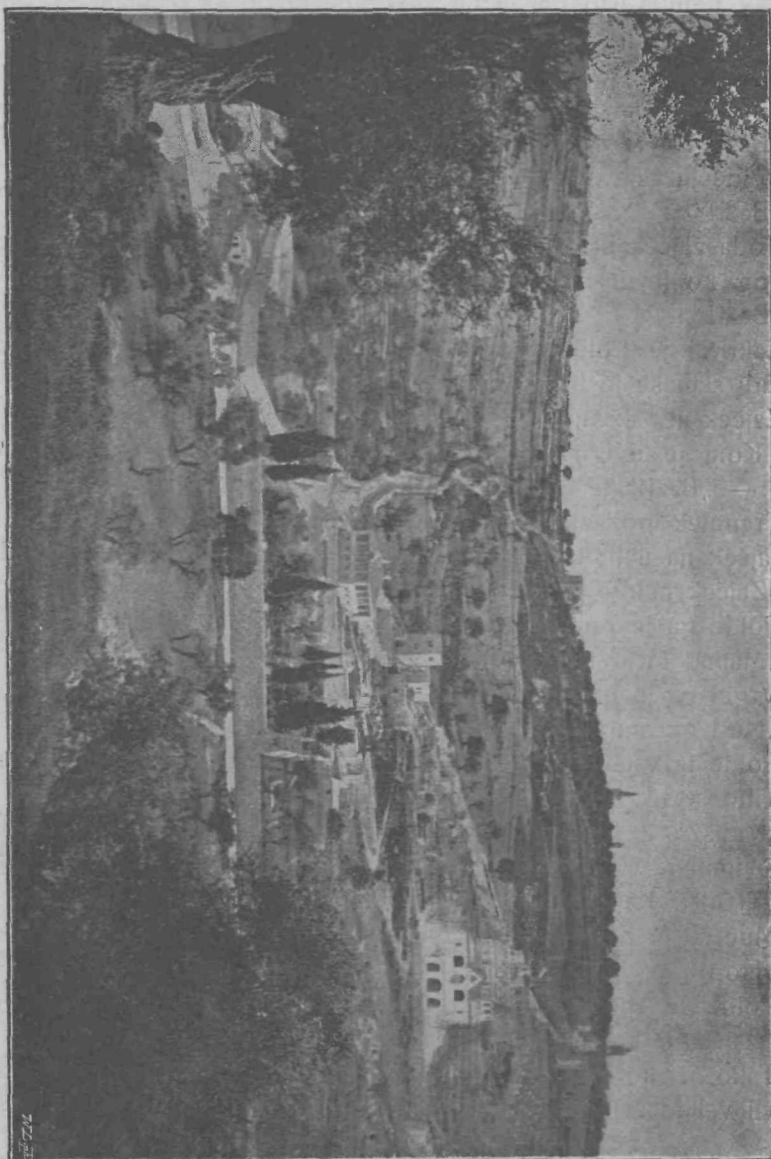


Do Jordana in Nila.

(Nadaljevanje.)

Skrivnosten strah je napolnjeval moje srce ob zavesti, da sem na najsvetejšem kraju zemlje; na mestu, kjer je stopala noga Gospodova; na mestu, ki ga je močila njegova odrešilna kri. Seveda vam moje okorno pero ne bo moglo opisati Jeruzalema, kot bi ga rado moje srce; vendar pa upam, da bodo vaša nedolžna srca dodala vaši domišljiji, kolikor bo v nedostajalo popisu.

Oljiska gora.



Opišem vam Jeruzalem v onem redu, kot vam stopa pred duhovne oči, ko se učite v šoli Zgodbe svetega pisma. Da si boste mogli Jeruzalem še bolje predočiti, pohitite z menoj vunkaj iz Jeruzalema proti solnčnemu vzhodu. Ko pridemo pri vratih sv. Štefana iz mestnih ulic, stoji pred nami Oljiska gora. Tjagor se napotimo! Ker smo urni, bi lahko dospeli do vrha v pol ure. Toda mi ne gremo zazdaj na vrh, temveč se ustavimo na sredi pota: prav na kraju, kjer je stal Gospod z apostoli, ko je gledal na Jeruzalem in je jokal nad njim.

Še zdaj stoji na onem kraju katoliški samostanček s kapelico, ki je v njej nad oltarjem podoba zgodbe, ki se je vršila ondi.

Tudi mi se tu ustavimo in se obrnimo proti zahodu na mesto Jeruzalem. Krasno stoji pred nami, razprostrt po gričih in brdih, kot bi bil raz-



Omarjeva mošeja.

stavljen po položni strehi gor do slemena. Po jutrovski šegi zidano mesto, s hišami brez streh, je videti kot nepregledna skupina apnenic, med katerimi se dvigajo kupole templjev in cerkvâ, zvoniki in turški minareti.

Med Oljisko goro in mestom Jeruzalemom je dolina Jozafat, imenovana po kralju Jozafatu, ki je ondi pokopan.

Dolina Jozafat se vzpenja pičle pol ure dokaj strmo od juga proti severu. Na sever se vednobolj zožuje, in pri nas bi jo imenovali prej „graben“ kot dolino. Po njej drvi ob deževju svojo vodo potok Cedron, ki ga pa zdaj v septembru ni bilo niti kapljice. Ob mostičku čez strugo je mala starodavna kamenita stavba: grob nepokornega in upornega Absaloma, sina Davidovega. Še dandanašnji vrže vsak Jud mimo grede kamen na njegov grob in pripoveduje svojemu sinu zgodbo tega nehvaležnega sina.

Na zahodu nad dolino Jozafat se dviga v zmerni višini gora ali bolje rečeno grič Morija, kjer je stal nekoč Salomonov tempelj.

Vrhu griča je dokaj velika, obzidana ravnina. Sredi nje stoji — prav na mestu Salomonovega templja — zdaj turška molilnica, Omarjeva mošeja. Sezuti smo si morali obuvala, preden smo smeli vstopiti v to prelepo stavbo z veličastno kupolo. V svoje molilnice hodijo namreč Turki bosí, toda s pokrito glavo; ravno narobe kot mi katoličani v svoje cerkve. Nekaj posebnega je v Omarjevi mošiji velika naravna, živa skala, na sredi, kroginkrog ograjena. To je vrh gore Morije, kjer je — po izročilu — hotel darovati Abraham svojega sina Izaka; kraj, kjer je stal v Salomonovem templju darilni oltar. Ko sem stopal po tem turškem svetišču, stopile so mi živo pred oči zgodbe, ki so se vršile na tem svetem kraju. V duhu sem gledal Marijo, ki je prinesla dete Jezusa darovat na ta kraj, in poslušal sem govoriti starčka Simeona, z božjim Detetom v naročju: „Zdaj spustiš svojega služabnika,



Omarjeva mošeja z bližnjimi poslopji.

Gospod, po svoji besedi v miru, ker so videle moje oči tvoje zveličanje.“ Tu sem gledal v duhu dvanajstletnega Jezusa med pismouki; tu kot učenika, gorečega za čast hiše svojega Očeta, izganjati menjalce in kupčevalce iz templja. Na tem kraju je Jezus namazal z blatom oči sleporojenega in ga je poslal umiti se v spodaj ležečo kopelj Siloe. Tu se je vrstil pred mojo dušo oni slavnostni izprevod, ko je Jezus prijezdil sèm od Betanije cvetno nedeljo med slavoklici množice skozi „zlata“ vrata na tempeljsko goro. Tu pri „zlatih“ vratih slišim Petra govoriti hromemu revežu: „Zlata in srebra nimam, kar imam, to ti dam. V imenu Jezusa Kristusa nazareškega vstani in hodi.“ Tu čujem tudi hrup in vrišč, ko vlečejo angelskega mladeniča, sv. Štefana, iz templja skozi ta vrata tjadol v dolino Jozafat, kjer ga razdraženi Judje pobijejo s kamenjem. „Gospod, ne prištevaj jim tega greha!“ Zdi se mi, da še čujem te poslednje njegove besede.

Premišljevanje teh svetih zgodb pretrese človeka, ko se spomni, da je ta od nekdaj tako sveti kraj v oblasti Turkov-nevernikov. Kako ponižanje izvoljenega ljudstva in njegovega največjega svetišča! Kjer so se v stari zavezi darovale daritve edinopravemu Bogu, kjer je sam Sin božji razodeval svoj zveličalni nauk in ga potrjeval s čudeži: ondi zdaj mrmra svoje molitve moslemin in časti svojega Alaha in Mahomeda, in „izvoljeno“ judovsko ljudstvo, ki ga je zdaj v Jeruzalemu še do petdesettisoč, ne sme niti stopiti na prostor, kjer je stalo njegovo svetišče. In kdo jim brani? Turški sultan, najzadnejši in najzanikrnejši vladar na svetu. Videli smo v Jeruzalemu njegove vojake, zanemarjene in raztrgane, in ko sem maševal pri jaslicah v Betlehemu, mi je stal ob strani turški vojak, sicer s puško na rami, toda bosi h nog. Tako reven vladar je zdaj gospodar Judov v Sv. deželi! „Njegova kri naj pride nad nas in nad naše otroke!“ Ta klic se grozovito izvršuje nad potomci morilcev Gospodovih.

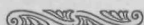
To tuje gospodstvo nad svetim mestom Jude bridko peče. Vsak petek se zbirajo doli pod tempeljsko goro, kjer je po izročilu še nekaj zidu iz Salomonovih časov. Tam se naslanjajo na to zidovje in solznih oči molijo svoje žalne molitve radi razdejanega svetišča, radi pomorjenih duhovnikov in razkropljenega ljudstva in prosijo Boga, da jim vrne prejšnjo moč, slavo in veličastvo.

Ko se vzdramimo iz premišljevanja teh svetih zgodb, obrnemo svoj pogled na severno stran od templjevega trga. Ondi zapazimo večjo kamenito stavbo prav blizu mestnega obzidja. To je: cerkev sv. Ane. Bilo je Malega šmarna dan popoldne, ko me je privedla pot v to cerkev. Ko si ogledam cerkev in tudi prijazno kapelico pod cerkvijo, kjer bi naj bila po izročilu rojena Marija Devica, poklekнем v klop in priporočim sv. Ani naše slovenske matere. Tedaj pristopi k oltarju mašnik s strežniki, in kmalu zadone po visoki in prostrani cerkvi slovenske litanije Matere božje. Prvič, odkar stoji Jeruzalem, se je v njem razlegala mila slovenska Marijina pesem: „Marija, k Tebi uboge reve“ in „Zapojmo na glas Mariji na čast.“ Šentjernejski gospod župnik je bil, ki je v sporazumu z ondotno duhovščino zapel prve lavretanske litanije v našem milem jeziku v jeruzalemskem mestu. Prelepo je naše slovensko petje, toda v tujem in tako svetem kraju in med tujimi ljudstvi ti pa sega še mnogo globlje v srce kot doma.

Ko pridemo iz cerkve, dobimo pred cerkvijo velik kolobar: bilo je 37 godcev-gojencev, ki so pod vodstvom duhovnika spretno piskali in krepko pritiskali svoje koračnice.

Ravno nasproti cerkve sv. Ane je pa vhod s znano vam ovčjo kopelj, Betzajdo imenovano. Ondi je ozdravil Jezus 38 letnega bolnika. V lopi pred kopeljo je v različnih jezikih popis tega evangelijskega dogodka, in nas romarje je silno razveselilo, ko smo našli med drugimi tudi tablico s slovenskim besedilom. Do vode v kopelji se pride po zviti in ozkih stopnicah. Dokaj globoko pod zemljo je precejšnja vodna zaloga. Zaupno sem se dotaknil in pomočil z vodo, v katero je prihajal svojčas angel z nebes in ji dajal zdravilno moč, da je vsak, kdor je stopil prvi za angelom

vanjo, bil ozdravljen od vsakršne bolezni. Posebno sem se spominjal ondi naših bolnikov in svojih prijateljev, ki trpe na protinu in ječe, kot so kdaj različni bolniki na tem čudeznem kraju.



O milanski stolnici.



ivela je na Laškem v mestu Milanu bogata, sila bogata gospa. Ta je baje sezidala s svojim ogromnim premoženjem krasno milansko stolnico. Vsaj pravljica hoče vedeti tako. Čujmo, kaj pravi:

Ker ni imela bogatašinja ne potomcev, niti sorodnikov, je jela misliti, kam z bogastvom. In kanila ji je modra misel v glavo. Pokliče skupaj vse stavbenike-umetnike tedanjega časa in jim ukaže delati načrte za stavbo, kakršno zasluži le nebeška Kraljica. Ko so dovrševali stavbeniki načrte, so jih poklanjali gospe, a nobeden ji ni bil povolji. Boječe se naposled približa zadnji umetnik — in njegov načrt je bil sprejet.

Po tem načrtu se je gradil božji hram iz samega rezanega belega marmorja. Gospa je razsipala z zlati, in delo je šlo hitro kvišku. Mojster načrta je zvesto tekal po odrih, da se je vršilo vse prav; in zraven je snoval načrte še za lepšo stavbo.

Ko je bilo poglobitno delo dokončano, je šel stavbnik h gospe in je rekel: „Dovršil sem svoje delo, v tvoje roke izročam delo svojega uma.“

Gospa ga je pa naglo vprašala: „Mojster, ali imaš morda misel, graditi kje še lepšo stavbo?“

Stavbenik odgovori: „Da, še eno lepšo svetišče zgradim božji Kraljici.“ V hipu se zmrači gospe obraz, pokliče služabnike in jim ukaže, umoriti umetnika. Pravisti trenotek pa, ko je odletela stavbenikova glava, se je izpremenila gospa v ostudno kačo in se omotala na izzidek na oboku nove milanske stolnice.

Tamgori na pomolu je ždela mnogo mnogo let. Nihče ni videl ostudne prikazni gori na stropu. Pripetilo se pa je, da je šel neko jutro neki vojak k sveti maši v stolnico. Pobožno je pokleknil, molil in sledil maši. Po daritvi se je pa ozrl po stropu — in kaj je ugledal? Ostudna kača je stezala vrat proti njemu in slednjič izpregovorila: „Ako hočeš osrečiti sebe in mene, pridi vsak dan skozi celo leto k sveti maši in rešil me boš; za to ti ne bom ostala dolžna.“

Vojak je šel domov in je prihajal vsako jutro k daritvi božji — in glej čudo: Kača na stropu se je izpreminjala od dne do dne bolj v deklico. Ko je bil vojak pri sveti maši predzadnji dan, je bila iz kače že popolna ženska.

Zadnji večer je legel vojak v skrbeh in strahu. E, pa posijalo je drugo jutro, in vojak se je napotil k sveti maši, da reši zakleto gospo. Ko pa je stopal po ulici, je ugledal nenadoma, da mu prihajajo nasproti oče, mati in brat. Veselo pohiti k njim, čudeč se, da so ga prišli vendar enkrat obiskat.

Vedeti se mora, da so služili v Milanu pri vojaki mladeniči iz daljnih krajev, ki niso smeli po sedem, štirinajst, da celo šestnajst let na svoj dom. Nenaden obisk staršev torej ni bil nič kaj navadnega zapuščenemu vojaku. In da se brž nekoliko pogovore, jo krenejo v krčmo. Po naglih pogovorih jo mahnejo vun po mestu. A kako se začudi in prestraši vojak, ko stopi na ulico, pa ni bilo ne očeta, ne matere, ne brata več poleg njega. Hiti proti cerkvi, a maša je bila že minula. Zamudil je vse. — Ozrl se je na strop, a mesto ženske je čepela na pomolu zopet ostudna kača. Žalostno je sikala proti njemu: „Danes bi bila rešena,“ — mu je rekla — „pa si se dal zapeljati hudobnemu duhu, da si šel z njim v krčmo. Zamudil si eno sveto mašo in pahnil s tem mene zopet v tužno čakanje. Ti si bil poslan, da me rešiš, pa hudobni duh te je preslepil in preprečil mojo rešitev. Pač pride kdaj drug junak, da me reši, a to še ne bo kmalu. Podrla se bo ta cerkev in na to mesto se bo vsadila lipa, in ko ta lipa doraste, izdolbla se bo iz nje zibelka, in kdor se bo zibal v tisti zibeli, ta me bo rešil. Do tedaj je pa še in še.“

Mokriški.



Medved in lisica.

(Basen,)

Soseda medved in lisica sta se sešla v gozdu. Kar začujeta lovske rogove in lajanje psov.

„Kaj to pomeni?“ vpraša medved.

„Človek je napovedal vojsko vsem živalim!“ de lisica in dvakrat zazdeha.

„Ali ne bo treba bežati?“ poizveduje medved.

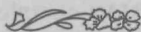
„Čemu!“ se zareži lisica, „ali hočeš mar prinesiti svojo bučo ravno pod cepec in pred puško? Jaz se potuhnem v tem gostem grmovju, ker sem majhna; ti pa si za sèm prevelik. Splezaj na to hojo, in hudobni človek, ki gleda le v tla, te gotovo ne opazi gori!“

Pa sta se razšla.

Malo pozneje pa je zadel medveda na hoji strel.

Nasvet zvijačnega vede v pogubo.

Zvonimir Maslè.

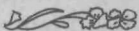


Pri oknu.

Mimo okna dannadan
hodijo ljudje;
nekateri žalostni,
drugim lica se žare.

Jaz pa skozi okno nem
zrem na te ljudi:
Ah, saj niso to ljudje,
To le tek je mojih dni.

Slavko Slavič.



Iz mojih detinskih dni.

Pripoveduje Anton Antonov.
(Dalje.)

2. Na Novega leta dan.

Pri vseh omikanih ljudeh je menda že stara navada, da sklenejo na Novega leta dan, da hočejo v nastopnem letu živeti lepše in boljše. Varčevati in štediti hočejo še bolj, kakor v starem letu, ki je ravnokar zatonilo v večnost.

Tako je bilo tudi pri nas. Francek, Minka, Pepček in Slavka so zatrjevali ateju, mamici in babici, ko so jim želeli srečno Novo leto, da bodo še pridnejši in poslušnejši, kakor dosedaj. Jaz pa sem menda sklenil ostati takšen, kakršen sem bil v starem letu, kar sem tudi pokazal precej prvi dan mladega leta.

Naša hiša je imela že kdove kako star običaj, da so se zbrali ob vsakem Novem letu naši najbližji sorodniki, strici, ujci, tete, bratrance in sestrične po deseti sveti maši k obedu pri nas.

Tisto leto se jih je zbralo pet. Striček Matija je bil, teta Meta, dva bratrance in ena sestrična. Vsak izmed te petorice je nam vsakemu prinesel kako darilce. Vse sem imel rad, a najrajši sem videl strička Matijo, ker mi je vsakokrat prinesel velik bel krajcar. Kako veselje! Bel krajcar imeti v svoji lastni roki, to je nekaj imenitnega in veselega! Čutil sem se tedaj za najbogatejšega na svetu! Vsaj tisti dan je bilo tako. Naslednji dan pa ni bilo ne strička in tudi ne tistega belega krajcarja. Noč je vzela oba. Nič več nisem mislil ne na strička in ne na beli krajcar.

Iz kuhinje je že uhajal v hišo prijetni vonj dobrih prazničnih jedil, kar je bilo tolažilno znamenje za naše želodčke, da se bodo kmalu gostili. Jaz sem se že vnaprej videl pri stričku Matiji v kotu za mizo. In to se mi je zdelo tako imenitno in moško, da sem ponosno in mirno sedel poleg svojega ateja. Nič nisem pogledal svoje sestrice Slavke. Saj sem bil popolnoma uverjen, da bo ona obedovala pri peči iz tiste stare železne skledice, jaz pa pri mizi iz lepega belega krožnika.

Babica se prikaže v hišo s prtom in krožniki v roki, za njo pa sestrična z vilicami in noži.

In razveselilo me je to neizrečeno! Pa kmalu se mi pokvari to moje veselje. Minka prinese namreč mesto ene železne skledice dve. Takoj uganem, kaj to pomeni. Zato jamem še pred obedom kričati in se cmeriti, da ne bom jedel iz železne skledice, in tudi lesene žlice sem se branil po svojem jokavem načinu.

Pa vse to ni nič pomagalo. Sicer je striček prigovarjal ateju in mamici naj jem med družino pri mizi, a vse ni nič izdalo.

„Taki poredneži in srajčjaki ne sodijo k mizi,“ odločijo atej, mamica in babica.

„Slavka in Tonček naj bodeta pri peči,“ se oglasi teta Meta. Jaz pa sem se kisal in kahal hudo jezo nad teto Meto. Nič več je nisem lepo pogledal

tisti dan. Slavka je menda mislila tako kakor jaz; a jokala ni, samo hudo je gledala.

Molili smo, in začel se je obed. Jaz se dolgo nisem mogel utolažiti. Sram me je bilo. O, ta železna skledica in ta lesena žlica, kako sta grdi! Tam pri mizi pa jedo iz belih krožnikov s svetlimi žlicami! Jaz moram dobiti tudi tak bel krožnik in svetlo žlico! In še dalje sem se kujal, in Slavka seveda z menoj.

„Pa jima daj krožnik in žlico,“ prigovarjal je dobri moj striček Matija. To prigovarjanje me je kar poščegetalo pri srcu. Rad bi bil objel strička iz same otroške hvaležnosti, pa nisem smel k mizi.

Mamica nama prinese vsakemu krožnik juhe in svetlo žlico, kar naju tako potolaži, da začneva jesti.

A vendar so bile moje oči in moje srce vedno še pri mizi tam v kotu, kjer je sedel moj dobri striček.

Ob teh mislih pa ne vem, kako se je zgodilo, da sem hotel vzdigniti beli krožnik. Srebatu sem hotel menda juho, a sem bil pri tem nekoliko neroden: krožnik se mi izmuzne iz rok, juha se mi polije po jopiču in hlačah, posoda pa pade na tla in se razbije na drobne kosce. Žlico sem iz samega strahu obdržal v roki. Izprva nisem jokal; le gledal sem zdaj razdrobljene kosce belega krožnika, zdaj strička tam v kotu. Nič ni bil hud striček. Ali zdajci se dvigne atej s svojega sedeža — jaz pa v jok, da je bilo joj! Tudi Slavka mi je pomagala pri tem opraviilu. Saj veste, da je bila ona le nekaj starejša od mene. Za pametnejšega sem se imel pa zelo mnogo od nje.

Atej se torej približa meni, me nekoliko nabunka in me spremi v kuhinjo, odkoder sem še vedno kratkočasil družino pri obedu s svojim jokavim petjem. A slednjič se vendar, kakor vedno, potolažim ter odprem strahoma hišna vrata.

„Tonček, le pojdi, le pojdi v hišo! Semkaj k meni pridi,“ me pokliče striček.

Ne morete si skoraj misliti, kako se mi je tedaj ojunačilo srce! S trdimi in ponosnimi koraki sem stopil k mizi in kmalu sem bil na stričkovi strani.

Ker Slavka ni hotela biti sama pri peči, smo jo vzeli tudi v svojo sredo.

Šele tedaj se je umirilo po hiši, in obed se je izvršil potem brez posebnih nesreč.

Če povem, da se mi je kak kosček mesa zaletel v kako nepravo ustno odprtino in da sem se zbodel nekajkrat z vilicami v jezik, mislim, da sem naštel vse svoje nezgode pri tistem obedu.

Po molitvi je prinesla Minka tisto sladko hruševko, ki sem jaz tako rad pil. Še celo rajši sem jo imel kakor mlečno kavo. Zakaj pa ne! Saj sem vedel, da so na dnu lepe majolike kuhane suhe hruške. In ravno zato sem komaj čakal, da pride majolika tudi v moje roke. Dobri striček mi je dal piti iz majolike, potem jo pa postavil predme. Prišel sem bil jaz namreč zadnji na vrsto.

Živahen pogovor se je razvil med nami. Vse je bilo zaverovano v pogovor, le jaz nisem nikogar drugega poslušal, kakor samega sebe. Pogovarjal sem se o dobrih hruškah, ki so bile na majolkinem dnu. Nepremično sem zrl v majoliko in ugibal, kako bi prišel do hrušk. Pa dolgo nisem premišljal. Izkušnjava po sladkih hruškah je bila velikanska! Posežem torej s svojo ročico v majoliko. A nesreča nikdar ne počiva. Slavka me zapazi pri mojem početju. In še nisem imel nobene hruške v roki, že zavpije Slavka: „Mama, glejte Tončka, kaj dela!“

Jaz hočem hitro izmakniti roko iz majolike, a v tem jo prevrnem. Vsa voda se razlije po lepem belem prtju — in hruške se prikažejo. Videl sem jih, a okusil jih nisem, ker me je pograbila že atejeva roka. V trenutku sem bil v kuhinji.

„Saj sem rekel, da ni treba tega paglavca k mizi,“ sem čul atejev glas iz hiše. Jokal sem nekaj časa, a kmalu sem se utešil. Hotel sem zopet iti v hišo, da vidim, kaj se je zgodilo s hruškami. Toda — o groza! Kuhinjska vrata so bila zaklenjena. In zopet sem začel peti svojo jokavo pesem, da se je razlegala daleč po naši vasi. Mislil sem namreč, da me pride mamica ali vsaj babica tolažit. A nikogar ni hotelo biti iz hiše. Seveda me je to zelo, zelo žalilo. Tako sem bil užaljen, da sem zaspal iz same jeze. Gotovo sem tedaj sanjal o belih krožnikih, o svetlih žlicah, o sladki hruševki in o še slajših suhih hruškah — toda spominjati se teh sanj več ne morem.

Ko sem se prebudil, ni bilo naših sorodnikov več pri nas. Dan se je že nagibal k zatonu, in mamica je že pripravljala večerjo. Po večerji in po večerni molitvi pa je nam pravila babica pravljico o zelenem lovcu in o lepi deklici. Dolga je bila ta povestica, tako dolga, da sem jaz med pripovedovanjem spet zadremal in z menoj je zadremal tudi prvi dan onega mladega leta.

Prihodnji dan je snežilo na vse kriplje. Francek, Minka in Pepček niso šli zaradi prevelikega snega v šolo. Jaz in pa Slavka pa še itak nisva hodila v šolo. Tako smo bili vsi doma, kar je bilo meni prav vseč. Imel sem družbo za igranje in ponagajati sem mogel tudi komu.

Atej nam je pa vsem prepovedal hoditi iz tople sobe.

Dopoldne je še šlo, a popoldne smo že silili vun, ker smo se naveličali gorke sobe. Pa dobra babica se je bala za nas, da bi se ne prehladili. In začela nam je pripovedovati o zelenem lovcu in o ubogi deklici. Še se spominjam njenih besed in še dobro vem, kako so sedeli Francek, Minka, Pepček in Slavka okoli nje, jaz pa sem bil v njenem naročju.

„Bilo je še takrat,“ je govorila nam naša babica, „bilo je še takrat, ko še vas ni bilo in mene ne na svetu. Minilo je že mnogo, mnogo let od tedaj, ko je živel zeleni lovec in uboga deklica. Pozimi je bilo, in sneg je pokrival vso zemljo, kakor jo danes pokriva. Pa hud mraz je bil. Tako mraz je bilo, da so skoraj vsi tički zmrznili, in nikdo si ni upal iz hiše. Visoko na hribu je stala majhna, s slamo krita koča, kjer je živela uboga mamica s svojo osemletno hčerko Marico. Pridna je bila ta Marica in zelo rada je imela svojo mamico. Ali revni sta bili obe, in komaj sta imeli toliko, da sta mogli živeti. Tisto hudo zimo pa je zbolela Marici njena dobra mamica.

Hudo je bila zbolela. Pa si je zaželela mamica zadnjo sveto popotnico, zahotela je duhovnika. Pa kdo naj ga gre poklicati?!

Marici je bilo vsled tega zelo hudo. Rada bi bila šla ona sama, rada, nadvse rada bi bila ustregla mamini želji. Ali kaj, ko je sneg tako visok! Zašla bi in ostala bi v snegu. Potem pa bi več ne videla mamice!

Take in enake misli so begale dušico ubogi Marici.

Njena mamica pa je hujšala od dne do dne. In od dne do dne je bolj želela duhovnika in svete popotnice, kar je Marici utrjalo boljbolj sklep, da gre sama v dolino po duhovnika.

In zares se napoti nekega dne v dolino. Bilo je strašno vreme. Debel sneg je ležal daleč na okrog. Drevje je ječalo pod njegovo težko pezo. In pred groznim mrazom se je vse živalstvo poskrilo v svoja zimska domovja. Marica je mraza kar drgetala. Toda mamina srčna želja ji je dejala moč ter ji ulivala pogum, da je šla dalje in dalje v dolino. A revica ni vedela, da je zašla, da gre vedno dalje in dalje v globoki in temni gozd. Dolgo je že hodila, a župne cerkve le ni hotelo biti. Zapuščale so jo že telesne moči.

„Sedem, pa se malo odpočijem,“ je govorila Marica sama pri sebi. Res je sedla. Mislila je, kako bo mamica vesela, ko zasliši tisti srebrnočisti glas cerkvenikovega zvončka. Saj bo vedela, da se ji bliža duhovnik s sveto popotnico. Zdaj bo malo nejevoljna, ker je ne vidi toliko časa, ali potem jo bo objela in jo imela še rajši kakor zdaj.

Te misli zazibljejo v spanje ljubečega in dobrega otroka. In gotovo bi bila zaspala v večno spanje, da ni prišel k njej zeleni lovec. Izprva se je je skoraj ustrašil. V taki hudi zimi in v tem temnem gozdu — pa speča deklica na štoru! Brž se (zeleni lovec) skloni k njej, da se prepriča, je-li mrtva ali živa. Ne spozna... Pa ne obupa... Jame jo drgniti po rokah in po glavi. Marica izpregleda.

Pove mu, kakor je bila resnica. Ker še ni mogla hoditi, jo vzame v naročje ter jo nese v njeno kočo k mamici.

Pa prepozno sta prišla. Mamica je bila že mrtva. Sedaj je bila Marica zares največja sirota na svetu. Brez mame in povrhu še tako ubožna! To je bilo zares nesrečno dete!

Toda, ljubi Bog skrbi za vsakega. Zelenemu lovcu se je Marica smilila. Preskrbel je mamici pogreb, Marico pa je vzel s seboj v svoj grad, kjer je postala potem, ko je odrastla, pobožna in nad vse dobrotljiva grofica.

„Babica, kaj pa je bilo s tisto kočjo,“ vprašam jaz.

„Če se še ni podrla, še zdaj stoji,“ mi odgovori babica.

Tako je znala naša dobra babica praviti pravljice. Radi smo jo poslušali, nihče je ni upal motiti, še celo jaz ne, ki sem bil vedno nepokojen in nemiren dečko. Vsak tak dan pa je bil vedno srečen zame. Tudi ta dan mi je potekel brez večje nezgode. V hiši smo ostali, se igrali in tuptam tudi zlasali. Zunaj pa je še vedno snežilo, kakor bi šlo za stavo.



∴ LISTJE IN CVETJE ∴

Materi.

Misel tiha, v duši moji porojena — tvojemu spominu,
 mati blaga, bodi posvečena — tvojemu spominu!
 Ti, ki toliko si žrtvovala zame!
 Na gomili roža s solzo orošena — tvojemu spominu
 naj cvetè, ti žen najblažja žena!
 Pot življenja, z boljo napojena — tvojemu spominu
 bodi darovana, in molitev vsaka
 v tihi noči izrečena — tvojemu spominu ...

Gnjevoš.

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Cigan.

Pri ciganih je voda zgorela. (*Nočejo se umivati.*)

Cunje.

Če sem tudi v cunjah, pa nisem iz cunj.
 (*Dasi je kdo preprosto in slabo oblečen, je vendar lahko značajan in izvrsten človek.*)

Cvetica.

Tudi najlepša cvetica ovne in izgubi svoj vonj. Danes cvetica, jutri seno. (*Vse časno je minljivo.*)

Ena sama cvetica ne napravi venca. (*V družbi je moč.*)

Iz iste cvetice, iz katere čebela nabira med, srka pajek strup. (*Dobri človek izkorišča povsod dobro stran, zlobnež pa stika po tem, kar je pohujšljivo in škodljivo.*)

Cvetice diše ubožčku, kakor bogatino. (*V naravi so neizmerni zakladi, katerih je lahko ubožec enako deležen kot bogatin.*)

Cvetica se dá naslikati, a vonja ji ne moreš dati. (*Hinavci se lahko delajo navidezno dobre, a prave dobrine ne morejo pokazati, ker je nimajo.*)

Brez cvetice tudi najspretnjša čebelica ne napravi medu. (*Brez potrebnih sredstev se ne more izkazati tudi največji mojster.*)

Iz vseh cvetic se ne napravi šopek. (*Za prijetno družbo je treba vrlih, odbranih ljudi.*)

Če ena cvetica odcvete, se razvije druga. (*Narava se čudovito lepo prenavlja. Enako je v človeški družbi.*)

Kakršna cvetica, tak vonj.

Rek: Ta cvetica ni iz tvojega šopka. (*Kaj tako lepega si nisi sam domislil. Ali: To se ne ujema s tvojim mišljenjem.*)

Naloga.

(Priobčil „Internus“)

po		
pri	ro	
čaj	te,	
čaj	tec!	te,
te	Vr	ro
Na	taj	či

Ako čitate v pravi vrsti te zloge, izveste, kaj posebno želi urednik Vrtčev.

Šaljivo vprašanje.

V mestu je umrl velik dobrotnik. Pa mu niso ukazali zvoniti; pokopali so ga stoje in brez duhovnika. In vendar se je vršilo vse v pravem redu. Kako se da to dokazati?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravništvo Šv. Petra cesta š. 78 v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.